

Justitiedepartementet

ju.remissvar@regeringskansliet.seKopia till ju.da@regeringskansliet.se

Remissyttrande över Domstolsverkets promemoria Muntlig förhandling i allmän förvaltningsdomstol

Ert dnr Ju2023/00655

Förvaltningsrätten i Göteborg har följande att anföra med anledning av förslagen som presenteras i promemorian.

Fråga om inspelning av parts berättelse med ljud och bild

Förvaltningsrätten i Göteborg anser att det finns anledning att ytterligare överväga om skälen för förslaget i denna del är tillräckligt starka.

Som anförs i promemorian kan det upplevas som positivt och tryggt för enskild part att det som sägs vid en förhandling spelas in med ljud och bild. En sådan inspelning skulle dock lika gärna kunna uppfattas som hämmande för part, som kan ha svårigheter att berätta lika fritt under sådana förutsättningar som om berättelsen inte spelas in. En sådan begränsande effekt kan vara särskilt aktuellt i vissa typer av mål som förvaltningsrätten handlägger. Det framgår inte heller av promemorian om det finns någon empiri eller evidens i fråga om enskild parts upplevelse av att bli inspelad i förhandlingssituationen, eller när det gäller de tänkta positiva effekterna i fråga om allmänhetens förtroende för rättsväsendet om inspelning sker.

Det är vidare inte givet att de effektivitetsvinster som konstaterats inom ramen för EMR-reformen kommer infinna sig om det införs motsvarande bestämmelser i förvaltningsprocessen. Särskilt att beakta är skillnaderna när det gäller processen i allmän domstol och i allmän förvaltningsdomstol. Processen i allmän domstol styrs av principerna om muntlighet, omedelbarhet och koncentration. En muntlig förhandling i allmän förvaltningsdomstol är tvärtom avsedd som ett komplement till den skriftliga utredningen och kan hållas enbart i en begränsad fråga eller i syfte att tillmötesgå ett önskemål från enskild part. Eftersom muntlig förhandling i förvaltningsdomstol förekommer

i mål som gäller vitt skilda frågor och där förhandlingen har vitt skilda syften kan möjliga tillämpningssvårigheter till följd av kravet på inspelning inte på ett strukturerat sätt överblickas på liggande utredning. Exempelvis kan förutsättningarna för inspelning vid förhandling i ett mål om en ansökan om en förmån där den enskilde inte har något offentligt biträde, i ett psykiatrimål, eller för den delen i ett mål enligt den nya regleringen om säkerhetszoner (prop. 2023/24:84) i stor utsträckning skilja sig åt och därför medföra olika komplikationer som kan behöva utredas närmare.

Även om inspelning under sådana former som föreslås i promemorian kan gå att genomföra kan motsatsen ofta vara fallet. Till exempel i mål som avser ansökan om en förmån där den enskilde saknar offentligt biträde kan det förekomma att "berättelse av en part" påbörjas när som helst under förhandlingen och sömlöst övergår i en "berättelse" från en annan part. Det är inte heller säkert att detta genom processledning effektivt kan styras av rätten, om inte förhandlingen struktureras på ett sådant sätt att det i stället finns en risk för förlorad flexibilitet – och som kan försvåra för de tänkta rättssäkerhetsvinsterna. Ett alternativ kan vara att hela förhandlingen spelas in efter närvarokontroll, vilket kan ifrågasättas, eftersom då även annat än berättelse – såsom förtydligande av yrkanden, utveckling av talan och rättslig argumentation – kan komma att spelas in. Eftersom det inte heller utan vidare går att avgränsa när en berättelse av en part börjar eller slutar på samma sätt som en berättelse i bevissyfte, uppkommer fråga om vilken följd det får om en parts berättelse, till exempel på grund av ej uppmärksammade tekniska problem, blir ofullständig eller inte dokumenteras alls.

Inspelning av förhör med part kan underlätta för överinstansen i vissa fall men kan i andra medföra att överrätten, i någon form, behöver ta del av en lång inspelning som inte har betydelse för bedömningen. Promemorian ger inte heller uttryck för någon starkare övertygelse om att behovet av muntlig förhandling i kammarrätten kan komma att minska till följd av förslaget i denna del. Det finns därför anledning att ifrågasätta om någon faktisk effektivitetsvinst kan förväntas.

Sammantaget finns det anledning att ytterligare överväga om skälen för förslaget väger upp de betänkligheter och tillämpningssvårigheter som nu beskrivits, det vill säga om dessa skäl är tillräckligt starka.

Det finns vidare anledning att överväga den lagtekniska utformningen av föreslagna 17 a §. "En berättelse av en part" är till skillnad från en berättelse av ett vittne eller en sakkunnig – eller för den delen en berättelse som lämnas i bevissyfte – ett vagt begrepp och reflekterar inte syftet med den aktuella bestämmelsen, dvs. att spela in beskrivningar av sakförhållanden och svar på frågor som part lämnar. I promemorian (avsnitt 4.3.4) framstår det närmast som att det är "förhör med en part" som är avsett att dokumenteras. För det fall att förslaget i denna del ska genomföras anser förvaltningsrätten att det är nödvändigt med ytterligare ledning i vad det är som ska spelas in. Det

noteras vidare att det inte av bestämmelsen med tydlighet framgår att vad som avses att spelas in är en berättelse som sker vid en muntlig förhandling, även om bestämmelsens tänkta placering i anslutning till 17 § förvaltningsprocesslagen har en naturlig koppling till vad som ska dokumenteras vid en sådan förhandling (jfr vad som gäller i fråga om sakkunnig- och vittnesförhör enligt 25 § förvaltningsprocesslagen).

Förslaget i övrigt

I fråga om förslaget om inspelning med ljud- och bild av sakkunnigförhör, vittnesutsaga och syn har förvaltningsrätten ingen erinran. Förvaltningsrätten understryker i denna del vikten av att särskilda skäl mot inspelning med ljud och bild kan utgöras av både tekniska problem och avsaknad av tekniska förutsättningar.

Förvaltningsrätten anser vidare att finns anledning att överväga om inte part bör ange skäl för muntlig förhandling redan i första domstolsinstans. Att skäl anges kan antas vara till fördel även för förvaltningsrätternas handläggning av målen. Det noteras att den föreslagna lydelsen inte medför att parts underlåtenhet att uppge skäl för sådan förhandling hos kammarrätten, även efter föreläggande därom, per automatik innebär att förhandling inte bör hållas. Att kraven på framställan om muntlig förhandling skiljer sig mellan instanserna kan vidare framstå som inkonsekvent för enskild part. En enhetlig linje skulle kunna medföra bättre efterlydnad i denna del.

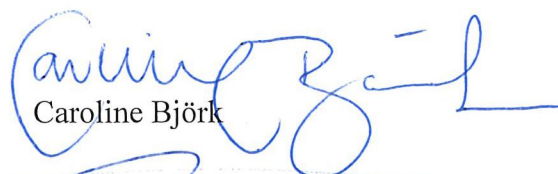
Förvaltningsrätten är positiv till den föreslagna ändringen av 16 kap. 5 § utlänningslagen. Eftersom den fördjupade analys som har skett i bland annat SOU 2014:76 bottnar i nationella rättsakter finns det dock anledning att överväga om den föreslagna ändringen bör belysas ytterligare i förhållande till EU-rätten och eventuellt även komparativt (SOU 2014:76 s. 345-348).

Detta yttrande har beslutats av chefsrådmannen Petter Franke och administrativa direktören Caroline Björk. Föredragande har varit förvaltningsrättfiskalen Johan Törvik.

Petter Franke

Caroline Björk

/Johan Törvik